

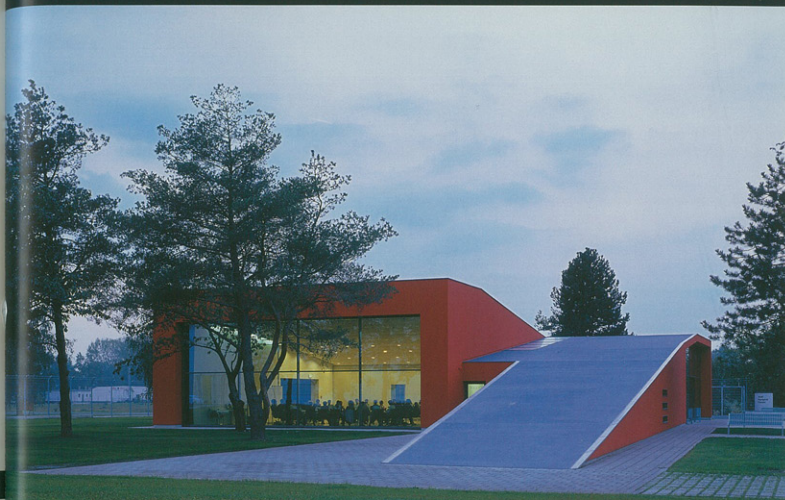
Szobor - antiszobor
Multifunkcionális pavilon a győri Audi-gyárban

A nem képzőművészeti céllal készült, de szokatlanul gazdagon formált tárgyakat - épp e sajátosságuk miatt - néha festményként, szoborként szemléljük. Az absztrakt művészet megszületése óta például a régi, kézzel festett térképek szinte teljesen önálló szín- és vonalkompozícióként is megjelenhetnek számunkra, elfelejtjük elsődleges céljukat, „térképségüket”. Sokszor vagyunk így az épületekkel is: emlékezünk csak, milyen gyakran beszélünk a tömegformálás „szoborszerűségéről”, vagy a tervrajzok „grafikus kidolgozottságáról”. A tárgyak tehát határmezsgyére tevédeknek - a pusztán gyakorlati céllal létrehozott eszközök a műalkotások világának közelébe kerülhetnek, ugyanakkor maguk a műalkotások nemcsak műfaji kategóriájukon nőhetnek túl, hanem akár egy másik művészeti ágba is átléphetnek.

Ez a „határmezsgye-effektus” van jelen Gunther Zsolt és Csillag Katalin új épületében, a győri Audi-gyár multifunkcionális pavilonjában is. Az előadások, prezentációk, ünnepek céljára szolgáló épületnek különös, expresszionista karakterű szoborszerűséget ad a zárt falak kívülálón élénk vörös színe, a megtört vonalú falakonak, és a kivágásszerű nyílások sora (incis hagyományos értelemben vett ajtó és ablak). A legerőteljesebb plasztikai gesztus azonban a tetőre felezető, a cég új modelljeinek bemutatására szolgáló kettős rámpa. A külső tehát deklaráltan antifunkcionalista, ám még tovább fokozta volna az épület összképének a belső szerkezettől való függetlenségét, ha az eredeti tervek minden részlete megvalósul. Az építészek ugyanis a falakat teljesen beborító vörös fényű üvegmozakot képzeltek el, mely a mű anyagtalanságának, a tömegek sajátos, belülről sugárzó izzásának érzetét keltette volna.

Sculpture - antisculpture
Multifunctional Pavilion in the Győr Audi Factory

Quite frequently, we come across functional objects whose idiosyncratic modelling causes us to view them as pictures or sculptures. In the light of abstract painting, for example, old, hand-painted maps stand up as pure colour and line compositions, without any reference to their original purpose as representation of land. Buildings can affect us the same way. We often talk of mass formation and „sculpturality”, or the „graphic refinement” of building plans. Objects can thus migrate across boundaries: those produced for purely practical purposes can end up in the world of art objects, and art objects can grow beyond their original categories and enter a completely new branch of art. The new building by Katalin Csillag and Zsolt Gunther, the multifunctional pavilion in the Győr Audi factory, is a bold venture across boundaries. Intended for performances, presentations and celebrations, the building is lent an individual, expressionistlike sculpturality by the vibrant, vivid red of the blank walls, the network of sharply cut, separating contours and the line of cut-outlike openings (not doors and windows in the traditional sense). But the most powerful sculptural effect comes from the double ramp up to the roof showing off the company's latest models. The declaredly antifunctionalist exterior stands in contrast to the inside of the building in nearly every respect, a single space offering total flexibility to meet the different functions. The whole interior structure is only there to serve the movable partitions, the professional lighting system and the plumbing and ventilation systems.

A külsővel úgyszólván minden tekintetben szemben áll a belső szerkezet. Az egyetlen nagy tér teljesen flexibilisen alakítható a változó funkcióknak megfelelően. A struktúra egésze az eltolható, áthelyezhető válaszfalakat, a professzionális világítórendszereket, gépészeti rendszereket szolgálja, csak egy „váz”, egy „karosszéria”, melyre a high-tech berendezések, „alkatrészek” felcsatolhatóak. Ez a szerkezet a 20. század térképző elveinek egész sorával összefüggésbe hozható: például a mies-i univerzális tér sajátos változataként is értelmezhető, noha a kőritőfalak teljes feloldása, „acél-tartókká redukálása” távol áll építészeinktől. Lehetne említeni az '50-es években induló holland és japán strukturalizmus állandóan változatható, átépíthető „karosszériáit” is. Ez utóbbiakról a szoborszerű, kompakt tömbként megformált külső sem idegen. Harmadsorban a kortárs osztrák építészet egyik jellegzetes törekvésének ösztönző hatása is valószínű: két bécsi építész-csoport, a 'pool' és az AllesWirdGut épületeihez áll a legközelebb Gunther Zsolt és Csillag Katalin pavilonja. Ha a külsőt szobornak tekintjük, akkor a belső „anti-szobor”, plasztikai értelemben nem létezik. Az épület inherens ellentéte épp a külső és a belső érintkezésénél, az üvegfalalnál érződik a leginkább - eszünkbe juttatja az exteriőr elementáris tömörségét, kemény formavilágát. A mű valódi karaktere elsősorban ebben a sajátos ketősségben rejlik, nem a primer benyomásban, a külső meghökkentő, képzőművészeti jellegű összképében. Egyértelműen a kísérleti művek jellegzetességeit viseli tehát az épület: olyan különös feszültséget hordoz magában, amely a különböző alkotói attitűdökből eredő, szűkségszerűen egymással kontrasztban álló megoldások együttélése kelt.

A tervezők tulajdonképpen nem másra tesznek kísérletet, minthogy a 20. századi modernizmus és az azt revidálni igyekvő későbbi törekvések (például a strukturalizmus) örökségét ötvözzék az építészetnek egy jelentősen különböző felfogásával is. Ez utóbbi a bevezetőben már említett „határmezgye-effektust” veszi célba ön maga meghatározásakor, vagyis az épületet mint részben képzőművészeti-iparművészeti (formatervezett) alkotást jeleníti meg. Ez a törekvés a manapság egyre szélesebb körben megfigyelhető számítógépes kísérleti építészettől sem független: a nem padlóban, oldalfalakban és lefedésben gondolkodó építészeti koncepciók, a „folyékony”, virtuális terek világában kutató törekvések hatása a kivitelezésre szánt terveken az építészetben eddig még nem látott erejű plaszticitást eredményezett. Hatalmas - többnyire biomorf - épület szobrok épülnek sorra a világban: a számítógépes koncepciók önmaguk ellentétébe fordulnak át, hangsúlyosan anyagivá, lényegében plasztikává válnak, a monitorokon még elasztikus felületük a képlekenység érzetét keltő, de mégiscsak merev, kemény formákba fagy. Tervezőik ugyanakkor mindent megtesznek, hogy a belső terekről a virtualitás, az egyelőre nem teljesen ismert dimenziók jussanak eszünkbe; lényegében törlik a téralkotás hagyományos fogalmát. E sajátos jelenségre a pavilon a maga eredeti változatában, „anyagtalánító” mozaikkal burkolva igazán frappáns válasz lett volna.

Haba Péter

It is just a "chassis", or a "monocoque" on to which the hightech units, "sub assemblies", may be fitted. If the building may be regarded from outside as a sculpture, it is, on the inside, an "antisculpture" non-existent in terms of modelling. This inherent opposition is manifest most strongly just where exterior and interior meet, at the glass walls. This is where the elementary solidity, the hard forms of the outer appearance make their presence felt on the inside. The real character of the work lies ultimately in this idiosyncratic duality, not in the primary visual impact, the startling artistic conformation.

Péter Haba

